

УДК 796.86-056.26: 616-089.873

СТРУКТУРА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КВАЛІФІКОВАНИХ ФЕХТУВАЛЬНИКІВ НА ВІЗКАХ

А. ХОХЛА

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. В статті узагальнено теоретичні відомості щодо матеріально-технічного забезпечення підготовки спортсменів у фехтуванні на візках, визначено відповідність структурних компонентів матеріально-технічного забезпечення підготовки фехтувальників-візочників сучасним нормам та вимогам виду спорту.

Ключові слова: фехтування на візках, матеріально-технічне забезпечення, модель, структура, структурні компоненти.

Постановка проблеми. В ХХ столітті спортивне фехтування стало ще більш популярним у всьому світі через заняття ним людей з обмеженими фізичними можливостями. Для інвалідів – це один з небагатьох видів спортивного одноборства з варіативно-конфліктним характером діяльності, високим рівнем емоційного, інтелектуального та фізичного напруження, який має ще й додаткове соціально-психологічне значення [5, 12, 13].

Спортивний результат, як основний продукт змагальної діяльності, залежить від багатьох чинників, основними з яких є матеріально-технічні, змагальні умови тощо [8, 9].

Аналіз науково методичної літератури [4, 7, 8] показав, що питання матеріально-технічного забезпечення у сучасному спорті вищих досягнень є важливими й актуальними, особливо за умов постійного зростання конкуренції на світових спортивних аренах та високої щільності результатів.

Оскільки паралімпійський спорт та зокрема фехтувальники на візках потребують спеціального матеріально-технічного забезпечення [2; 3], а у науковій літературі відсутні наукове обґрунтування та нормативи забезпечення спеціальним інвентарем фехтувальників на візках, його кількісна та якісна характеристика, можна припустити існування проблемного поля дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відомо [2-3, 5-8], що змагання фехтувальників на візках входили до програм усіх Паралімпійських ігор. Щорічно проводяться Чемпіонати та Кубки країн, Європи, світу. Офіційні міжнародні змагання відбуваються систематично 7–8 разів на рік. У них беруть участь спортсмени понад 20 країн світу. Проведення міжнародних змагань відбувається за регламентом, прийнятим Міжнародним комітетом фехтування на візках (IWFC) і затвердженим Міжнародною Сток-Мандевільською федерацією спорту на візках (ISMWSF) [5, 10, 11]. Слід зазначити, що більшість положень цього регламенту є ідентичними з правилами змагань Міжнародної федерації фехтування (FIE). Однак деякі положення регламенту передбачають виконання нозологічно обумовлених правил адаптації до змагань.

Потрібно підкреслити, що на думку провідних фахівців [3, 5-7] спорт вищих досягнень інвалідів розвивається відповідно до закономірностей спорту вищих досягнень здорових людей, але має при цьому свої специфічні особливості – необхідність адаптації правил змагань, інвентарю та обладнання тощо.

Спортивні споруди (тенісні корти, зали та стадіони, басейни, спортивні бази тощо) – це важлива частина матеріально-технічного забезпечення галузі фізичної культури і спорту. На жаль, кількість та якість спортивних споруд в Україні сьогодні не відповідає світовим стандартам та запитам населення і, тим більше, потребам спорту інвалідів [7].

Фізкультурно-спортивні споруди, доступні для інвалідів, необхідно розглядати як складову частину єдиної сітки фізкультурно-спортивних споруд [1].

Заклади, що забезпечують тренувальну чи змагальну діяльність спортсменів-інвалідів повинні бути максимально модифіковані та адаптовані з урахуванням особливостей нозології та індивідуальних особливостей стану спортсменів [1, 11]. Усі перепони та сходи мають бути обладнані пандусами з обмежувачами доріжок. У критичних спортивних спорудах спеціальні вимоги стосуються стін, дверей, підлоги, обладнання, що забезпечує інформацію та орієнтацію, до освітлення та освітлювальних приладів, до акустики, до кольору приміщення, до інших деталей та обладнання.

Мета дослідження: визначення відповідності матеріально-технічного забезпечення у фехтуванні на візках встановленим нормам та потребам виду спорту.

Завдання дослідження:

1. Узагальнити теоретичні відомості щодо забезпечення підготовки спортсменів у фехтуванні на візках.
2. Розробити модель матеріально-технічного забезпечення підготовки кваліфікованого фехтувальника-візочника.
3. Визначити відповідність структурних компонентів матеріально-технічного забезпечення підготовки фехтувальників-візочників сучасним вимогам.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення, документальні методи, соціологічні методи, методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Основними структурними компонентами матеріально-технічного забезпечення у фехтуванні на візках є: спортивні споруди, що забезпечують спортивну діяльність інвалідів та є адаптованими до потреб спортсменів-інвалідів, а також спеціальне обладнання, яке забезпечує повноцінний тренувальний і змагальний процес у фехтуванні на візках.

Фехтувальники озброюються, споряджаються, одягаються і ведуть бої під свою відповідальність. Заходи безпеки, встановлені правилами і нормами [10, 11], також як і заходи контролю, передбачені правилами мають на меті лише підсилення безпеки фехтувальників, але не можуть її гарантувати. Отже, нещасні випадки за умов дотримання правил, не можуть спричинити відповідальності їх винуватців, організаторів змагань та FIE.

Аналіз навчальних програм, нормативів матеріально-технічного забезпечення, узагальнення практичного досвіду шляхом анкетування фахівців галузі та спортсменів, дали нам можливість визначити структуру матеріально-технічного забезпечення підготовки кваліфікованого фехтувальника на візку та розробити її модель.

В даній моделі відображені всі структурні компоненти матеріально-технічного забезпечення: спортивний зал, адаптований до занять інвалідів та сучасних вимог; платформа, візок, костюм фехтувальний (рукавиця, набочник, куртка), фартух, електрокурки (рапіра, шабля), зброя (рапіра, шпага, шабля), повинні виготовлятися відповідно до стандартів (правил, норм), затверджених міжнародними або національними спортивними федераціями та бути зареєстровані у відповідних міжнародних організаціях або в Державному комітеті України зі стандартизації, метрології та сертифікації.

У процесі проведення анкетування респондентам пропонувалося визначити ступінь адаптованості спортивних споруд до занять спортом інвалідів та якість забезпечення спеціальним інвентарем кваліфікованих фехтувальників на візках.

Результати дослідження відповідності структурних компонентів матеріально-технічного забезпечення підготовки фехтувальників на візках сучасним вимогам та потребам виду спорту представлені у рис. 1-2.

Думка спортсменів і тренерів стосовно адаптованості споруд, де займаються інваліди до сучасних норм та вимог спорту, засвідчила, що лише 27,69 % спортивних споруд відповідають ним і є адаптованими до занять спортом інвалідів, а 72,31 % не відповідають сучасним вимогам спорту, а також не є пристосовані до занять інвалідів.

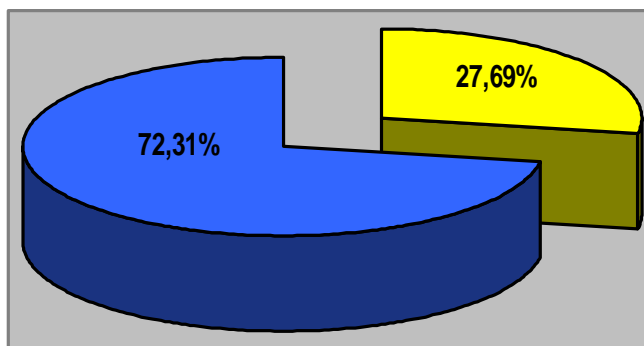

Рис. 1. Адаптованість спортивних споруд до спортивних занять інвалідів

Примітки: ■ – неадаптовані; ■ – адаптовані.

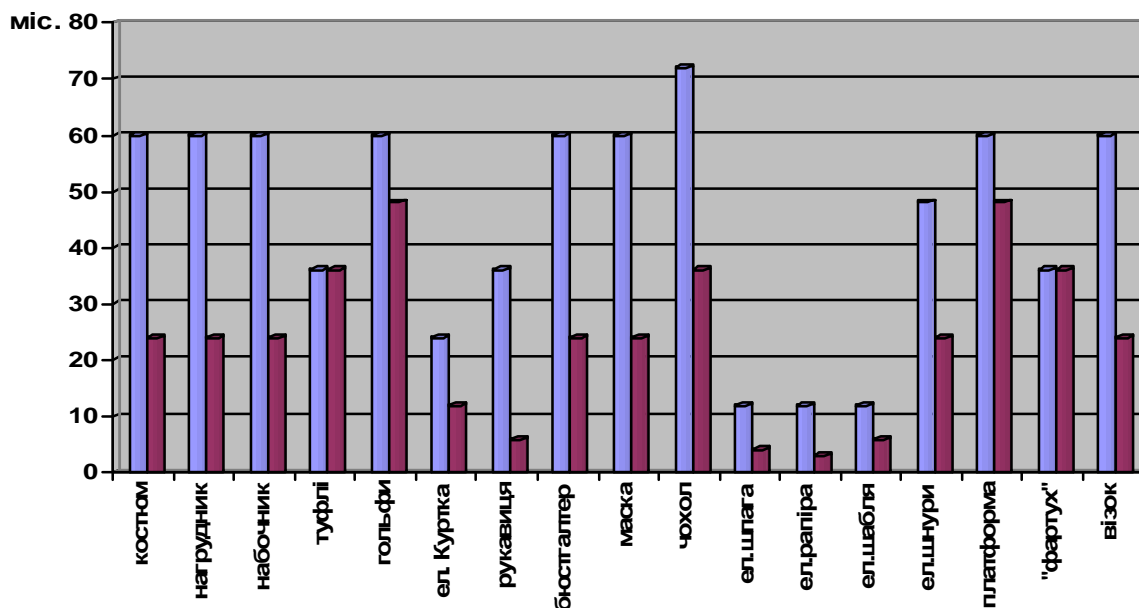

Рис.2. Забезпечення спеціальним інвентарем фехтувальників на візках у відповідності до сучасних вимог спорту

Примітки: ■ – фактичний термін експлуатації; ■ – вимоги до терміну експлуатації.

На думку фахівців галузі та спортсменів, забезпечення спеціальним інвентарем фехтувальників на візках у відповідності до сучасних вимог спорту, знаходиться на середньому рівні. Воно становить в середньому 48 % від потреб сучасного спорту, за винятком кількох компонентів (спортивні туфлі та фехтувальний «фартух»).

Отже, в процесі визначення відповідності структурних компонентів матеріально-технічного забезпечення підготовки фехтувальників на візках сучасним вимогам було виявлено, що рівень матеріально технічного забезпечення не відповідає сучасним нормам та вимогам виду спорту.

Висновки

1. Модель структури матеріально-технічного забезпечення підготовки кваліфікованого фехтувальника-візочника складається з наступних компонентів: спортивний зал, адаптований до занять інвалідів та сучасних вимог; платформа, візок, костюм фехтувальний (рукавиця, набочник, куртка), фартух, електрокурки (рапіра, шабля), зброя (рапіра, шпага, шабля), повинні виготовлятися відповідно до стандартів (правил, норм), затверджених міжнародними або національними спортивними федераціями та бути зареєстровані у відповідних міжнародних організаціях або в Державному комітеті України зі стандартизації, метрології та сертифікації.

2. Адаптованість спортивних споруд до занять спортом інвалідів становить лише 27,69 %.

3. Забезпечення спеціальним інвентарем фехтувальників-візочників відповідно до сучасних вимог спорту, знаходиться на середньому рівні. Воно становить в середньому 48 % від потреб у сучасному спорті, за винятком кількох компонентів спеціального обладнання (спортивні туплі та фехтувальний «фартух»).

Перспективи подальших досліджень полягають в обґрунтуванні шляхів покращення матеріально-технічного забезпечення.

Список літератури

1. *Аристова Л.В.* Физкультурно спортивные сооружения для инвалидов: Учебное пособие. – М.: Советский спорт, 2002. – 192 с.: ил.
2. *Бріскін Ю.А.* Теоретико-методичні основи інваспорту. – Л.: Кварт, 2005. – 355 с., іл.
3. *Бріскін Ю.А.* Спорт інвалідів у міжнародному олімпійському русі. – Львів: Край, 2006. – 346 с., іл.
4. *Бусол В, Семенюк О.* Особливості арсеналу бойових дій неповносправних фехтувальників-шпажистів // Молода спортивна наука України: Зб. Наук. Праць з галузі фізичної культури та спорту. Вип. 8: У 4-х т. – Львів: НВФ «Українські технології», 2004. – Т. 1. – 470 с.
5. *Бусол В.А., Семенюк О.І.* Особливості змагальної діяльності неповносправних фехтувальників // Молода спортивна наука України: Зб. Наук. Праць з галузі фізичної культури та спорту. Вип. 8: У 4-х т. – Львів: НВФ «Українські технології», 2003. – Т. 1. – 324 с.
6. ДБН В. 2.2-13-2003 Будинки і споруди. Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди На заміну ВСН 46-86 / Госгражданстрой. Чинні від 2004-03-01
7. *Містулова Т.* Матеріально-технічне забезпечення підготовки спортсменів // Актуальні проблеми фізичної культури і спорту. – 2005. – № 6-7. – С. 75-84.
8. *Платонов В.Н.* Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте. К.: 1997. С. 459–470.
9. *Платонов В.Н.* Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения. – К.: Олимпийская литература, 2004. – С. 763-786.
10. Фехтование: Правила соревнований. – М.: Терра. Спорт, 1999. – 160 с.
11. Фехтування для тих, хто сидить у візку: Правила змагань IWFC / Укладач А.С. Вовканич. – Львів, 1999.
12. *Zbigniew Czajkowski* Pierwszy etap skolenia sportowego. – Katowice, 1995.
13. *Zbigniew Czajkowski.* Szermierka jest dobra wszystkim dla wszystkich, Mistrzostwa Europa w szermierce na wozkach. – Warszawa, 1999.

СТРУКТУРА МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ ФЕХТОВАЛЬЩИКОВ НА КОЛЯСКАХ

A. ХОХЛА

Львовский государственный университет физической культуры

Аннотация. В статье обобщены теоретические сведения относительно материально-технического обеспечения подготовки спортсменов в фехтовании на колясках, определено соответствие структурных компонентов материально-технического обеспечения подготовки фехтовальщиков-колясочников нормам и современным требованиям вида спорта.

Ключевые слова: фехтование на колясках, материально-техническое обеспечение, модель, структура, структурные компоненты.

THE STRUCTURE OF LOGISTICAL SUPPORT OF SKILLED OF WHEELCHAIR FENCING

A. KHOKHLA

Lviv State University of Physical Culture

Abstract. The theoretical information in relation to providing preparation of sportsmen in fencing wheelchair and also certainly accordance of structural components of logistical support of wheelchair fencing preparation, to the modern requirements have been generalized in the article.

Key words: wheelchair fencing, logistical support, model, structure, structural components, model, structure, structural components.